

YENİ FİNANSMAN TEKNİKLERİ

DERS NOTLARI –3–

■ FORFAİTING

PROF.DR. YILDIRIM B. ÖNAL

FORFAITING'İN TANIMI

- Forfaiting, dışsatımdan doğan orta ve uzun süreli alacakların nakde dönüştürülesi olarak tanımlanabilir. Forfaiting, özellikle mal ve hizmet ihracatından oluşan ve belirlenmiş bir ödeme planına bağlı olarak tahsilatı yapılabilecek olan alacakların bir banka veya bu alanda uzmanlaşmış bir finansman kuruluşu tarafından satın alınması olarak da tanımlanabilir.
- Geniş bir tanımlama yapılacak olursa forfaiting; Mal ve hizmet dışsatımından kaynaklanan orta ve uzun vadeli senetlere bağlı alacakların sabit bir faiz oranı ile rücu edilemez biçimde nakde çevrilemesini sağlayan bir dış satım finansman tekniği olarak ifade edilebilir.

FORFAITING'İN TANIMI

- İhracatçıların vadeli satışlardan doğan alacaklarının ve alacakları temsil eden belgelerin ,ihracatçıya rücu etme koşulu olmaksızın (without recourse) Bankalara
- veya bankalar kanalı ile yurt dışında muhabir bir banka tarafından satın alınması (iştirak) edilmesi işlemidir.
- İşlem malların sevkiyatından sonra ihracatçının ithalatçıdan olan alacağı vadeye kadar geçen süre boyunca
- Uygulanacak sabit bir faiz oranı üzerinden iskonto edilmekte ve bakiye ihracatçıya ödenmektedir.

Forfaiting'de Ödeme Şekilleri

- Forfaiting aşağıda belirtilen ödeme şekilleri için söz konusudur.
- A)Kabul kredili
- B)Vadeli Akreditif
- C)Bedeli Garanti altına alınmış Mal Mukabili ihracat

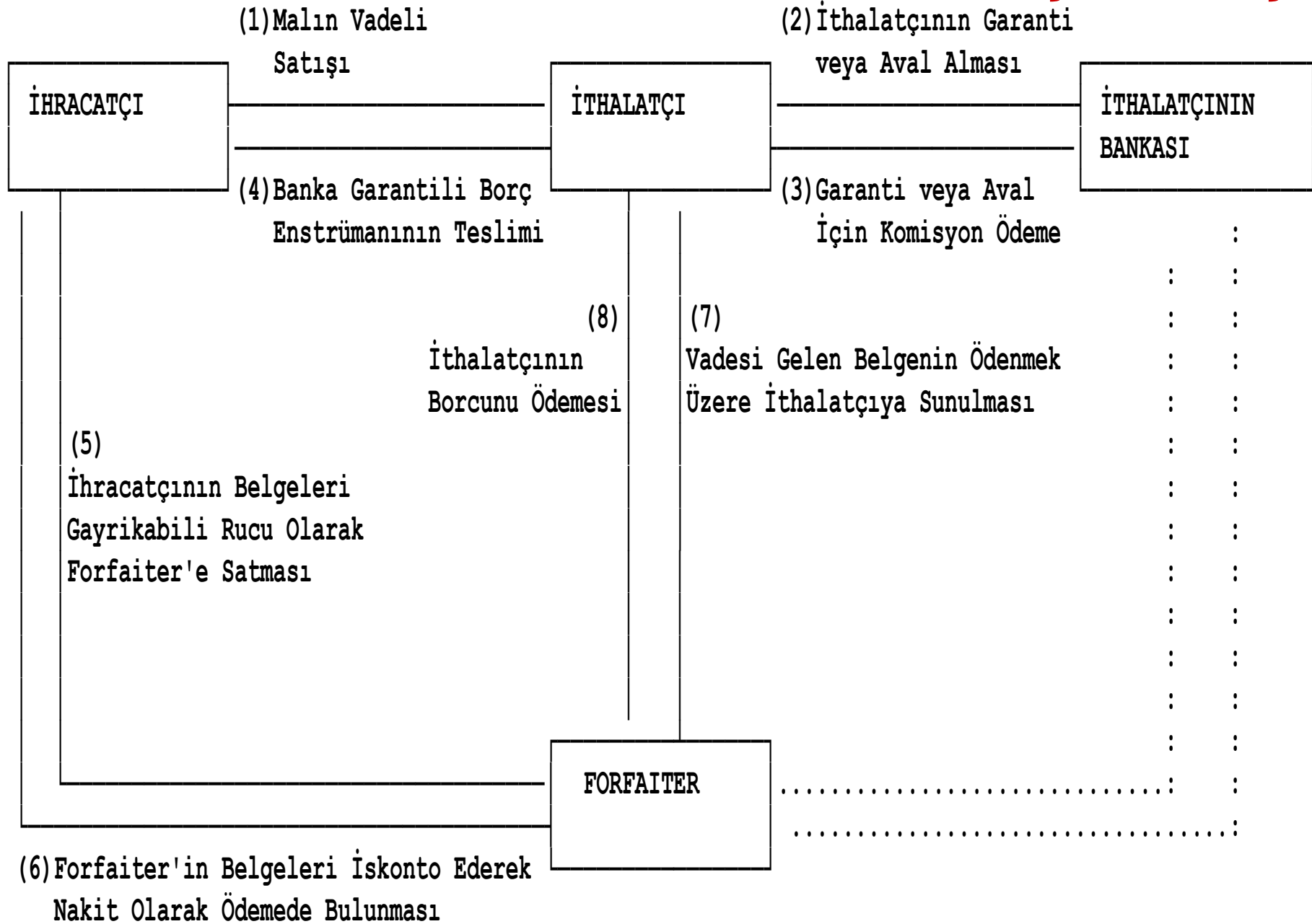
Forfaiting işleminin özellikleri toplu olarak aşağıdaki şekilde özetlenebilir :

- Borç alma nedeni:** Gerçek ticari işlemlerin finansmanı
- Borçlu:** Malların alıcısı (genellikle yabancı)
- Alacaklı:** Malların satıcısı (İhracatçı) poliçe veya senedini satarak kredi yükümlülüğünden kurtulabilir.
- Nakde çevrilme:** Gayri kabili rücu alacak hakkının alacaklı (genel. ihracatçı) tarafından forfaiter'a satılması.
- Kredi aracı:** Öncelikle kambiyo senedi (poliçe) ve giderek artan oranda emre yazılı senet.
- Yükümlülüğün şekli:** Genellikle mallar yüklendikten sonra yapılır. Yükümlülüğün yasallığı ve imzaların gerçekliği banka veya forfaiter tarafından kontrol edilir. Malların yüklenmesi bir kaç hafta ya da ay sürdüğünden belirlenmiş iskonto oranı düşülerek ödeme, ancak ihracatçının bankasının vereceği kesin teminat karşılığı yapılabilmektedir.
- Geri Ödeme:** Fatura fiatı yarı yıllık (6 aylık) taksitlere bölünüp ilki yüklemeden 6 ay sonra yapılır.
- Önemli piyasalar:** Zürihte başlamıştır. Aynı zamanda Almanya ve Londra önemli piyasalardır.
- Uygulayıcılar:** Doğrudan forfaiter veya ihracatçının dökümanlarını geçirdiği banka.
- Satıcının Ücreti:** Kendi adına = Satışla arasındaki fark
Üçüncü kişi adına = Normal komisyon
İki taraf adına aracı olarak = Anlaşmaya varılmış ücret.
- Rücu:** Ticari, politik ve transfer riskleri alıcı tarafından kabul edilir. Rücu mümkün değildir.

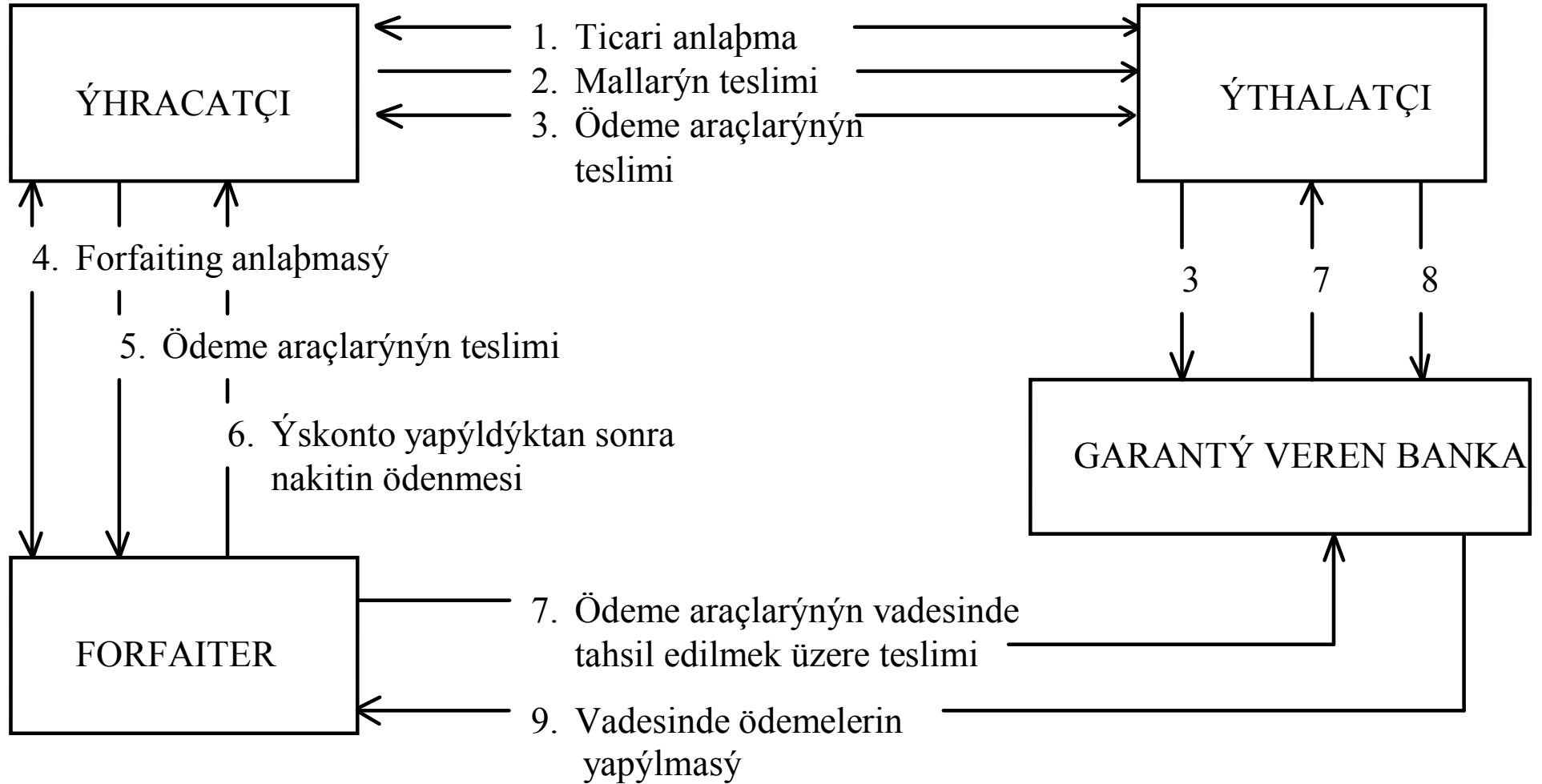
FORFAİTING TEKNİĞİNİN İŞLEYİŞİ

- Forfaiting işleminde yurt dışından ithal edilmek istenen bir yatırım malının bedeli, sözkonusu malın ekonomik ömrüne yayılarak taksitlerle ödenmektedir. Bu çerçevede ithalatçı ve ihracatçı firmalar arasında bir ticari anlaşma yapılarak fiyat ve ödeme planı saptanmaktadır. Bunun ardından ithalatçı firma malları teslim almakta, bunun karşılığında banka garantisi de sağlandıktan sonra borç senetlerini bankası aracılığı ile ihracatçıya iletmektedir. Daha sonraki aşamada, ihracatçı alacaklarını hemen nakte dönüştürmek amacıyla bir forfaiting şirketi ile belirli bir iskonto haddi üzerinden anlaşmaya varmaktadır. İthalatçıdan alınan alacak senetleri, ihracatçı tarafından forfaite'a verilmekte ve sonra bu senetler iskonto edilip karşılığı ihracatçıya ödenmektedir. Daha sonra ihracatçının (alacaklının) bu alışveriş ve işlemle ilgili tüm sorumlulukları sona ermektedir. Bundan sonraki aşamada, forfaite elindeki ödeme araçlarını vadesi geldiğinde tahsil edilmek üzere muhatap durumdaki garantör bankaya iletebileceği gibi, üçüncü şahıslara da devredebilmektedir.

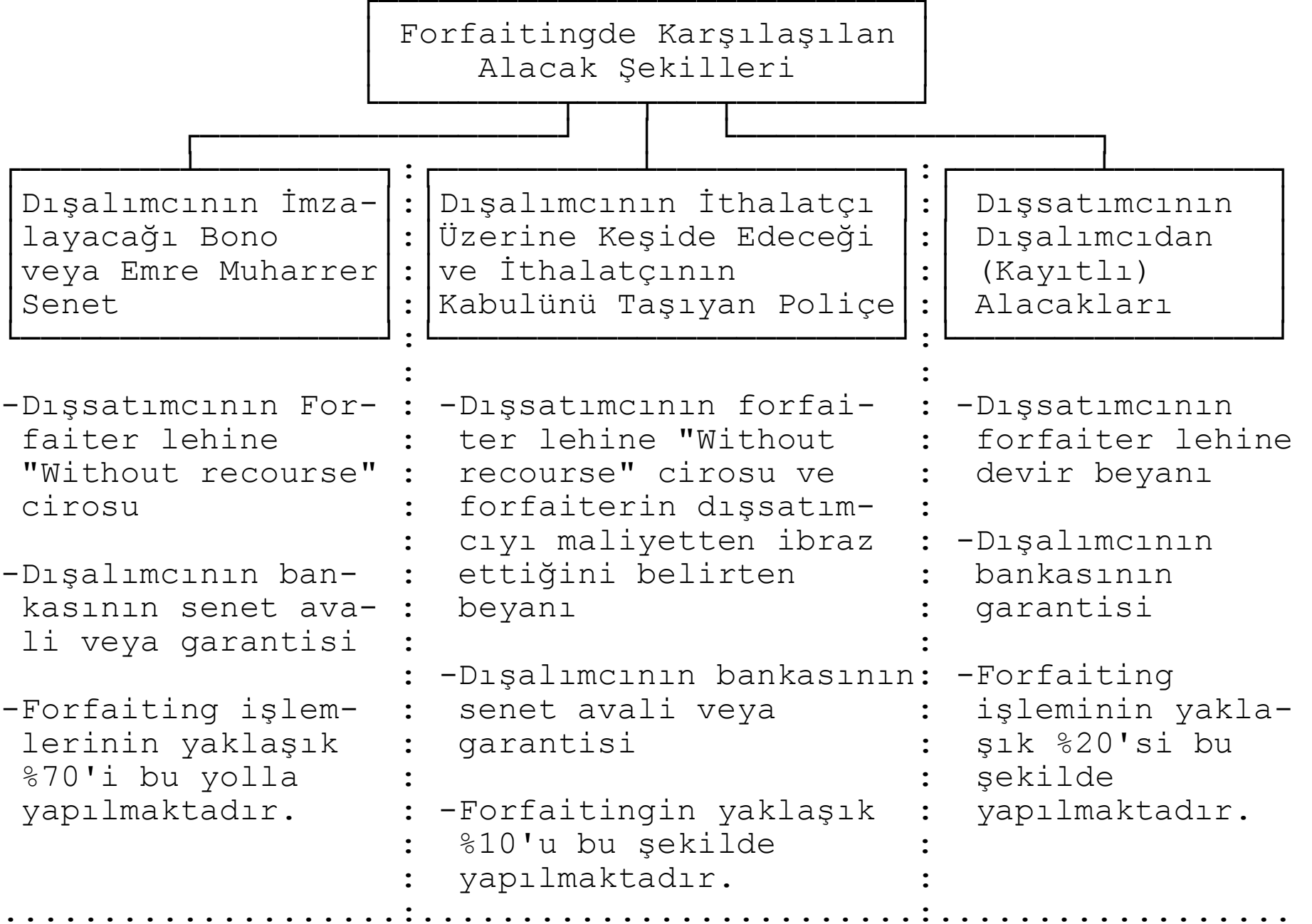
FORFAITING TEKNİĞİNİN İŞLEYİŞİ

Forfaiting'in İşleyişi

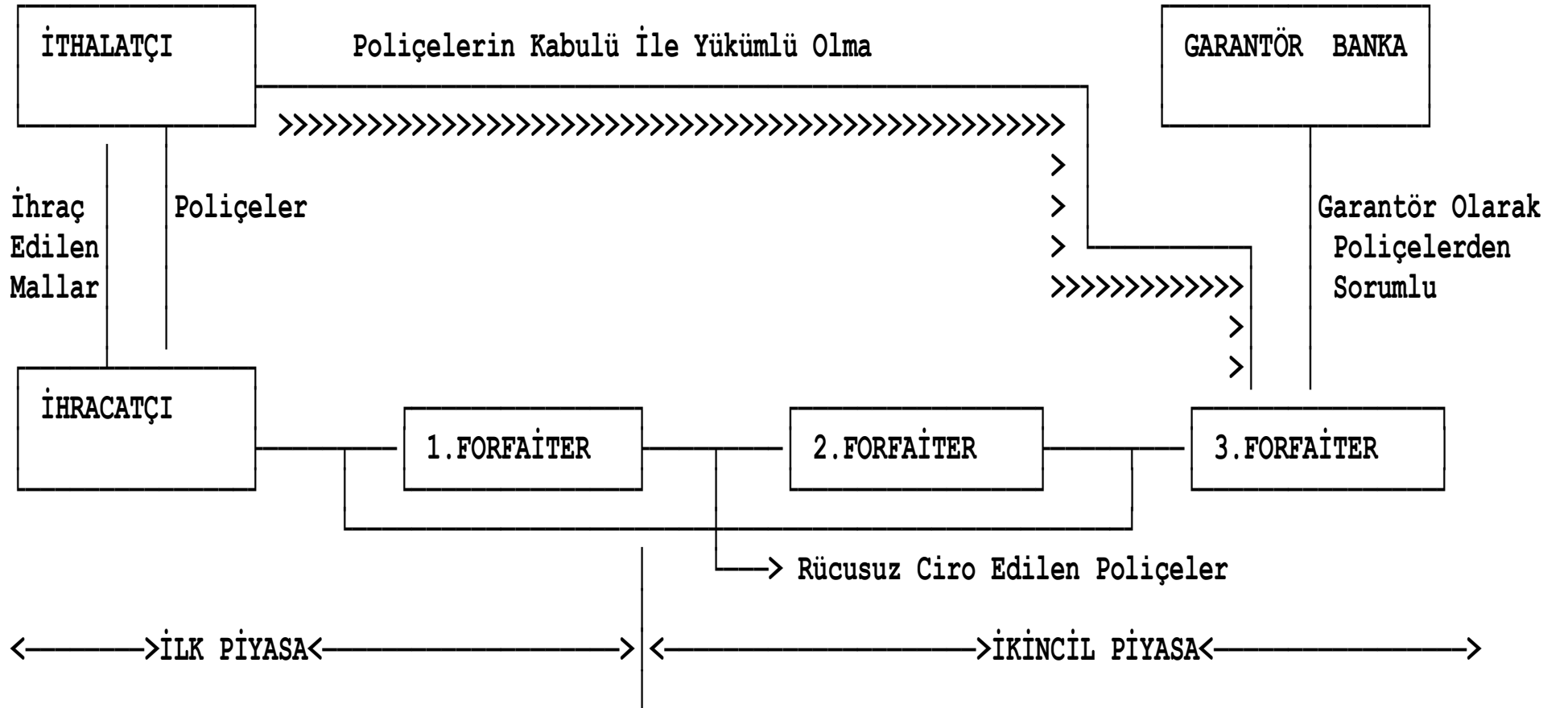

Şekil 2.10: Forfaiting İşleminde Karşılaşılan Alacak Şekilleri

Forfaiting şirketi, alacağı temsil eden kıymetli evrakları satın aldığı için, bir yatırım yapmış sayılır. Bu forfaiting işleminin yapısından kaynaklanan orta vadeli bir yatırımdır. Forfaiting şirketi kimi zaman bu yatırıma kaynaklarını bağlamak istemeyebilir ve bu yatırımını başka birine satmanın yollarını arayabilir. Bu kişi başka bir forfaiter de olabilir. Bu şekilde ticaret yapan kişilerin kullandığı bu işlem ikincil piyasa (secondary market) olarak bilinir.

Şekil 2.11: Forfaiting'de İkincil Pazar

-Forfaiting İşleminin İthalatçıya Maliyeti: İthalatçıyı doğrudan ilgilendiren tek maliyet unsuru kendi bankasına ödeyeceği aval veya garanti komisyonudur. Senetlerin nominal değeri üzerinden hesaplanarak ödenecek olan bu komisyonun oranı ithalatçı ve bankası arasında belirlenir. Komisyonun ödeme zamanları ise, yine anlaşmaya veya bankanın prensibine göre 3 ile 6 aylık devrelerin başında veya yıllık olarak ithalatçı tarafından bankasına ödenir.

-Forfaiting İşleminin İhracatçıya Maliyeti: Forfaiting işleminde ihracatçının karşılaşacağı üç maliyet unsuru söz konusudur. Bunlar iskonto oranı, forfaiting şirketinin poliçe veya senedi satın aldığı anda uygulayacağı faiz oranı, taahhüt ve bekleme (gecikme) ücretidir.

İskonto Oranı: Forfaiting şirketinin işlem için taahhüde girdiği tarihteki ilgili para cinsinin piyasadaki faiz oranına dayanmaktadır. Yani, forfaiter'in iskonto oranını saptamada hareket noktası satın alacağı kağıdın vadesine kadar geçecek ortalama sürenin piyasada oluşmuş fonlama maliyetidir.

-Taahhüt Ücreti: Bu ücret senet ya da poliçenin itibari değerinin belirli bir yüzdesi olarak yıllık veya aylık olarak alınmaktadır. Süresi taahhüde girildiği an ile iskontonun yapılmasına kadarki zamandır. Yıllık %3/4 ile %1,5 arasındadır.

Opsiyon Ücreti: Taahhüt ücretinin aksine opsiyon ücreti senet veya poliçenin itibari değeri üzerinden tek bir yüzde olarak tahsil edilir. Opsiyon süresinin uzunluğuna bağlı değildir. Genellikle opsiyon süresi 3 ayı geçmediğinden, istenen oran % 1/8 dir.

Geçikme Süresi (Grace Period): İhracatçıya yüklenen maliyet konularından biri de bekleme süresidir. İşlem sırasındaki herhangi bir geçikmenin bir maliyeti olduğundan, forfaiter genellikle birkaç günlük bekleme süresini iskonto miktarını belirlerken hesaplamalarına ekler. Bu sadece 2 veya 3 gündür.

FORFAITING'DE RİSKLER

- **1. Alıcıdan Kaynaklanan Riskler**
- Alıcı firma satın aldığı malın bedelini kasten ödemek Alıcı firma satın aldığı malın bedelini kasten ödemek istemeyebilir, istemeyebilir,
- Alıcı firma ödeme gücüne düşebilir, Alıcı firma ödeme gücüne düşebilir,
- Kişi işletmelerinde tüm risk firma sahibinindir ve bu Kişi işletmelerinde tüm risk firma sahibinindir ve bu kişinin ölmesi halinde riski kimin üstleneceği belirsiz kişinin ölmesi halinde riski kimin üstleneceği belirsiz olabilecektir, olabilecektir,
- Anonim ve Anonim ve Limited Limited şirketlerde faaliyet düzeyine uygun şirketlerde faaliyet düzeyine uygun bir sermaye yapısı oluşturulamaması risk unsurudur, bir sermaye yapısı oluşturulamaması risk unsurudur,

FORFAITING'DE RİSKLER

- Tüm bu risklere karşılık alıcının aval veya garanti sağlayamaması durumunda forfaiting şirketi sağlayamaması durumunda forfaiting şirketi iskonto oranını yüksek tutarak önlem alabilir veya anlaşmayı oranını yüksek tutarak önlem alabilir veya anlaşmayı reddedebilir.

■ 2. Taşıma Riski:

- Taşıma sırasında mallar çalınabilir,
- Taşıma aracı kaza yapabilir,
- Mallar hasara uğrayabilir.

FORFAITING'DE RİSKLER

■ 3. Ülke Riski:

■ **Politik ve Sosyal Risk:** Az gelişmiş ülkeler ya da Az gelişmiş ülkeler ya da siyasi istikrarsızlık bulunan ülkelerde risk primi daha siyasi istikrarsızlık bulunan ülkelerde risk primi daha fazla olmaktadır.

■ **Ekonomik Risk:**

■ Ülkenin kredi kuruluşlarınca verilen notu,

■ Ülkenin ihracat-ithalat tutarları ile ihracatın ithalatı karşılama oranı,

■ Ülkedeki enflasyonun son üç yıldaki seyri,

■ İthalatçı ülkenin iç ve dış faiz oranları,

■ Ekonomik risk değerlendirmesinde önem taşımaktadır.

FORFAİTING TEKNİĞİNİN TÜRKİYE UYGULAMASI

- Son yıllarda, yurt dışında önemli projeleri başarıyla gerçekleştiren taahhüt firmalarının yabancı firmalarla rekabet etmelerinde yardımcı olacak bir imkan olarak forfaiting'in gelişme potansiyelinin bulunduğu söylenebilir.
- Bunlara ilaveten, ülkemizde yaşanan ekonomik kriz ihracatı ön plana çıkarmıştır. Dolayısıyla, ihracatçılara sunulan bir hizmet türü olan forfaiting tekniğinin önem kazanmaya başladığı görülmektedir. Bazı bankalarımızın (İş Bankası, Garanti Bankası, İktisat Bankası) bu tekniği ülkemiz şartlarına göre revize ederek sınırlı da olsa uygulamaya başladıkları görülmektedir.
- Forfaiting işlemi, genellikle yatırım malı ve hizmet ihracının vadeli biçimde gerçekleştirilmesinde sözkonusu olmaktadır. Ancak, ülkemiz yatırım malı satıcısı değil, tersine yatırım malı ithalatçısı bir ülkedir. Bu nedenle, forfaiting Türkiye'de ihracatçının finansmanından çok ithalatçının finansmanı amacıyla kullanılmaktadır.

FORFAİTING TEKNİĞİNİN TÜRKİYE UYGULAMASI

- Türk ithalatçısının bu yöntemi kullanarak yaklaşık olarak 500 milyon dolar düzeyinde bir finansman sağladığı düşünülmektedir.
- Forfaiting tekniği ülkemizde, 1994 yılının ikinci yarısından itibaren (daha yaygın olarak) ihracatta da kullanılmaya başlanmıştır. İhracat forfaitinginin hacminin 30-40 milyon dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir.
- **Türkiye'de Forfaiting İşleminde Aranılan Koşullar:**
- -İhracatın vadeli olması (Vade 2 aydan uzun olmalıdır. Vadenin kısa ve işleme konu olacak tutarın büyük bir meblağ olması gerekir).
- -Söz konusu belgenin, banka avallisi bir poliçe olması veya gayri kabili rücu (irrevocable) bir akreditif (teyitli olması şart değildir) olması gerekir.
- -Akreditif açan veya poliçeye aval veren bankanın kredibilitesinin yüksek olması gerekir.

A L T E R N A T İ F F İ N A N S M A N T E K N İ K L E R İ			
İHRACAT FACTORINGİ	FORFAITING	KREDİ SİGORTASI	VESAİK KARŞILIĞI KREDİ
İ Ş L E M L E R İ N S Ü R E K L İ L İ Ğ İ			
- Sürekli bir işlemdir.	- Bir defaya Mahsus bir işlemdir.	- Sürekli bir işlemdir.	- Genelde sürekli bir işlemdir.
A L A C A K L A R I N S A T I N A L I N M A S I			
- Alacaklar dönülemez olarak satın alınır.	- Alacaklar dönülemez olarak satın alınır.	- Alacaklar satın alınmaz.	- Alacaklar teminat olarak gösterilir.
İ Ş L E M Y A P I L A N K I Y M E T L İ E V R A K V E B E L G E (F A T U R A v.b.)			
- Fatura üzerinden yapılır.	- Poliçe ya da senet üzerinden yapılır.	- Her türlü kıymetli evrak üzerinden yapılabilir.	- Vesaik karşılığı işlem yapılır.
F İ N A N S M A N S A Ğ L A M A D U R U M L A R I			
- Yükleme sonrası %80'e kadar finansman sağlanır.	- Alıcının kabulünden sonra poliçe iskonto edilerek finansman sağlanır.	- Finansman sağlanmaz.	- %70'e kadar finansman sağlanır.
U Y G U L A N D I Ğ I İ Ş L E M T Ü R L E R İ			
- Açık hesap türü işlemlere uygulanır.	- Poliçe, senet, akreditif, vesaik mukabili işleml. uygulanır.	- Her türlü işlemlerde uygulanabilir.	- Vesaik mukabili işlemlere uygulanır.
U Y G U L A N A N V A D E			
- 120-180 güne kadar vade tanınabilir.	- 180 günden 10 yıla kadar vade tanınır.	- Sözleşmeye bağlıdır.	- 180 gün ve daha kısa vadelerde uygulanır.
İ Ş L E M E K O N U O L A N M A L V E Y A H İ Z M E T			
- Tüketim ve yatırım mallarına yöneliktir.	- Daha çok yatırım mallarının finansmanına yöneliktir.	- Sözleşmeye bağlıdır.	- Bütün mal cinslerine uygulanabilir.
M A L İ Y E T H E S A P L A N M A Ş E K L İ			
- Faiz cari hesaplar metoduyla hesaplanır.	- Faiz iskonto metoduyla hesaplanır.	- Faiz yoktur. Prim vardır.	- Faiz cari hesaplar metoduyla hesaplanır
R İ S K D U R U M U			
- Risk tamamen üstlenilir.	- Risk tamamen üstlenilir.	- Risk %90 oranına kadar üstlenilebilir.	- Risk üstlenilmez.
S Ö Z L E Ş M E Y A P I L M A S I			
- Genel bir sözleşme yapılır.	- Sözleşme yoktur.	- Genel bir sözleşme yapılır.	- Genel bir sözleşme yapılır.

Forfaiting ile İskonto Arasındaki Fark

- **İskonto**, dönülebilir (kabilirucu-with recourse) veya geridönülemez (gayrikabilirucu-without recourse) ciro veya devir yapılarak işleme alınabilir. İhracatçı firmanın kredilendirilerek iskonto yapılması mümkündür.
- **Forfaiting** de ise sadece geri dönülemez (gayrikabilirucu-without recourse) ciro ve devir yoluyla işlem yapılabilir. Vadesinde bedel tahsil edilemez ise forfaiter in lehtara dönerek parayı talep etmesi işleyiş açısından mümkün değildir. İhracatçılar tarafından tercih edilen bir yöntemdir.

İHRACATÇI AÇISINDAN YARARLARI

- Her türlü ticari, finansal ve politik risk forfaiting şirketi tarafından üstlenilir, vadeli satış nakde çevrilerek ihracatçının asıl işi olan satış ile uğraşması sağlanır.

İhracatçı, riskinden çekindiği ülkelere, belli bir iskonto karşılığında rahatlıkla ürün satabilir. Vadeli alacaklar nakde dönüşerek bilançonun likitidesi artar. İşleyişi çok basit olan ve poliçenin ciro edilmesiyle uygulanabilen **forfaiting**, herhangi bir sözleşme gerektirmez. KDV iadesi ve kambiyo dosyası erken kapatılabilir. Sabit fiyat avantajından faydalanılır. Tahsilat, forfaiting şirketi tarafından takip edileceği için ihracatçı tahsilat masrafından da kurtulur. İhracatçı, diğer işlemleri için nakit ihtiyacını kısa sürede karşılar, önünü görebilir.

- Kaynak:www.kosgeb.org.tr

İTHALATÇI AÇISINDAN YARARLARI

- Alternatif bir finansman kaynağı elde eder.
- Borçlanma kapasitesini ve çeşidini arttırma imkanına sahip olur.
- İthal edilen ürün firmanın bilançolarına dahil edilir ve ithalatçı böylece her türlü yatırım indiriminden yararlanma imkanına sahip olur.
- İşlemler hızlı ve basit bir yöntemle sonuçlanır.
- İthalatçı bankalardaki nakit kredilerini kullanmak zorunda kalmaz.
- Vade sonuna kadar sabit faiz oranı uygulanır
-